

**“Pandemie nás nutí, abychom se řídili naší společnou slovanskou moudrostí: bližší košile než kabát”, “Sputnik Česká republika”, 27.12.2020**

[\(https://cz.sputniknews.com/nazory/2020122412966618-polsky-ekonom-pandemie-nas-nuti-abychom-se-ridili-nasi-spolecnou-slovanskou-moudrosti-blizsi-kosile/\)](https://cz.sputniknews.com/nazory/2020122412966618-polsky-ekonom-pandemie-nas-nuti-abychom-se-ridili-nasi-spolecnou-slovanskou-moudrosti-blizsi-kosile/)

**Rok 2020 se chýlí ke konci. Grzegorz W. Kolodko, známý polský ekonom, politik, vicepremiér a ministr financí v letech 1994-1997 a 2002-2003, profesor varšavské Univerzity Koźmínského odpověděl na otázky Sputniku a shrnul výsledky odcházejícího roku.**

**Začal se používat výraz „černá labuť“, který charakterizuje nepředvídatelné události s vážnými následky, k nimž takové otřesy vedou. Koronavirus ovlivnil důležité oblasti života od politiky až po ekonomiku, a dokonce ohrožuje existenci našeho druhu na Zemi. Jak Vy hodnotíte rok 2020?**

**Grzegorz W. Kolodko:** Byl to velmi těžký rok. Je dobře, že končí, ale to neznamena, že nový bude lehčí. Stává se, že na nás přichází něco zcela nepředvídaného, něco, co jsme vůbec nečekali. O tom, že přijdou jisté epidemie, nebo dokonce pandemie, jsem napsal v jedné své knize již před několika lety. Avšak na začátku, v prvním čtvrtletí končícího roku, jsme nečekali, že to bude tak rozšířená pandemie.

Pamatuji si, že když jsme začátkem března začali se studenty velmi rychle přecházet na on-line studium, předpokládali jsme, že za tři týdny, možná za měsíc, se vrátíme na univerzitu ke klasické formě výuky. To se však dosud nestalo a nevíme, kdy to bude.

Z hlediska ekonomických následků je třeba zdůraznit především obrovskou diferenciaci. Používáme ve svých analýzách často zobecněná nebo průměrná data, nejčastěji výši HDP, i když to není úplná charakteristika všeho, co se děje v ekonomice, ve společnosti, ve státě. Disponujeme-li třeba informací o tom, že recese v Polsku způsobená porušením poptávky a nabídky (a zvláštností dnešní krize související s pandemií je porušení z obou stran, jak poptávky, tak nabídky), způsobí, že celkové ztráty ve výrobě budou letos činit pouhá 4 %, pak v některých zemích EU, například ve Španělsku, bude tento ukazatel třikrát větší, a musíme si pamatovat, že za tím stojí velmi velké odchylky.

Ztráty ve výši 4 % mohou být výsledkem toho, že se někdo úplně ztratil z povrchu zemského, že se zbořil něčí svět, že bankrotují podniky, lidé přicházejí o práci, avšak někdo jiný může ve stejné době zvýšit své příjmy, obrat, zisk, počet pracovních míst, a to vše kvůli specifické situace. Proto bych dával velký pozor na průměrné ukazatele. Stejně tak, když se v budoucnu ukáže, že v příštím roce dojde nejspíš k ekonomickému růstu, bude to pouze průměrný ukazatel, výsledek velmi vážných výkyvů jak kladných, tak i záporných.

Tato pandemie bude mít dlouhodobé následky, protože boří společenskou strukturu. Je to velká zkouška z veřejné kázně, která je nepochybně vyšší v Japonsku než ve Francii, Rusku nebo v USA. To je rovněž zajímavé.

Je to zkouška z připravenosti k disciplíně, protože nutíme lidi k jistému, pro ně netradičnímu, unikátnímu chování, například zavedením lockdownu, omezením možnosti pohybu nebo cestování, nebo zavedením velmi jednoduchého pravidla, povinného nošení roušek. Stále ještě toho moc nevíme o tom, co se ve skutečnosti děje v lidských duších, v intelektuálním nebo podnikatelském prostředí, v různých sociálních nebo profesionálních skupinách, v různých sférách toho, co označuji za „bludný svět.“

Existuje tu spousta možností k průzkumu ve sféře společenských věd, nejde jenom o ekonomiku, ale také psychologii, sociologii a politologii. Na Sibiři je situace jiná než v Moskvě. Různé je to v africkém Sahelu a ve vyspělých zemích Beneluxu. To znamená, že když činíme závěry, můžeme velmi lehce sklouznout do příliš dalekosáhlých zjednodušení.

**Dá se mluvit o globalizaci v situaci pandemie koronaviru, když jednotlivé země vnucují svou vůli jiným ve volbě vakcíny? Není jaksí vidět snaha o „globální veřejné blaho“ („Global public good“), o ztělesnění této téze v reálných podmínkách?**

Skutečnost, že někoho přemlouvají, a nikoli nutí, je také do jisté míry zákonitá. Ale nechme to odborníkům. V každé zemi mají vlastní lékaře, epidemiology, ekonomy, kteří se dobře vyznají ve fungování zdravotnických služeb. A i když nepodporuji ekonomické sankce motivované politikou, které například zavádějí USA, aby někdo nepoužíval čínské technologie Huawei na mobilní síť 5G, nedokáži si představit, že by nějakou zemi bylo možné přinutit nebo jí zakázat použití vakcíny vyrobené jinde.

Pandemie koronaviru prohlubuje jisté otřesy, chyby v globalizaci, které existovaly i předtím. Myslím, že následkem je skutečnost, že globalizace, kterou definuji jako historický a spontánní postup liberalizace a integrace zatím do značné míry izolovaně fungujících národních ekonomik, pokud jde o pohyb kapitálu, mezinárodní obchod, omezení a průtahy, a také pohyb pracovní síly, a samozřejmě rovněž know-how a technologií, je proces nezvratný. Souvisí to s ekonomickou výhodou, kterou poskytuje mezinárodní dělba práce, nadnárodní řetězce dodávek a výroby, a také relativně volný obchod, protože dosud nebyl úplně volný.

Pandemie nás nepochybně nutí, abychom jednali podle naší společné slovanské moudrosti, bližší košile než kabát. Je celkem přirozené, že Američané jako první naočkují Američany, Číňané Číňany, že v Rusku budou úřady provádět největší, nejrychlejší a účinnou politiku ve vakcinaci občanů RF, a pouze pak si možná položí otázku, mají-li použít vakcínu Sputnik V, vyvinutou v Rusku, podle ryze humanitárních, nebo přísně finančních principů, za hranicemi Ruska, neboť jsou to peníze.

Tato orientace na vlastní zájmy, kterou budou jedni hodnotit jako péči o vlastní občany, jako vlastenectví, mohou jiní považovat za projev nacionalismu. Když jste připomněl termín „veřejné dobro“, vzniká otázka, co to má v tomto případě znamenat? Čínský prezident Si Ťin-pching řekl již před několika měsíci, ještě před vznikem jakékoli vakcíny proti covidu-19, že má být „veřejným dobrem“.